

Ebelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamaları Sırasında Mülteci/Sığınmacı Kadınlarla İletişimde Yaşadıkları Güçlükler

The Difficulties in Communication of Midwifery Students with Refugee Women During Clinical Practices

Aytül HADIMLI^{1 A,B,E,F,G}, Yeliz ÇAKIR KOÇAK^{1 B,D,E,F,G}, Ayşe Gül ŞENER^{2 A,C,E,F},

Nur ÜREDİ^{1 A,C,E,F}

¹Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

²Bursa Mustafakemalpaşa Devlet Hastanesi, Bursa, Türkiye

ÖZ

Amaç: Bu çalışmanın amacı, ebelik öğrencilerinin ders uygulamaları sırasında mülteci/sığınmacı kadınlarla iletişimde yaşadıkları güçlükleri ve iletişim becerilerini incelemektir.

Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı araştırma modeline göre 2019 yılında çalışmaya katılmayı kabul eden 254 ebelik öğrencisi ile yapılmıştır. Verilerin toplanması öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile klinik/saha uygulamalarında mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verirken iletişimde yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini belirlemeye yönelik 19 sorudan oluşan bir anket formu ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS for Windows 21.0 istatistik paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Ebelik öğrencilerinin yaş ortalaması 20.92±1.75 (min 18, max 32)'dir. Öğrencilerin %89.8'i mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verdiği süreçte iletişim sorunu yaşadığını, %76.8'i beden dili ile, %53.9'u Türkçe bilen hasta yakınından/başka bir hastadan yardım alarak iletişimin sürekliliğini sağladığını belirtmiştir. Göçün Türkiye'deki sağlık sistemine etkisini değerlendirmeleri istendiğinde, en çok "iş yükünün artması ile sağlık hizmet kalitesinin düştüğünü" belirtmişlerdir. Öğrencilerin sınıfı ile sığınmacı/mülteciler ile iletişim kurarken kullandıkları yöntem sayısı arasında anlamlı fark olduğu saptanmıştır (p<0.05).

Sonuç: Araştırma sonucunda, ebelik öğrencilerinin mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verirken dil engeli nedeniyle iletişimde sorun yaşadıkları ve sorunu çözmek için bireysel çaba gösterdikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, Öğrenci, Mülteci, Sığınmacı, Kadın, İletişim.

ABSTRACT

Objective: The aim of this study is to examine the difficulties and communication skills of midwifery students in communicating with refugee/asylum seeker women during their course applications.

Methods: This study was conducted according to descriptive research model with 254 midwifery students in 2019. The data were collected with a questionnaire consisting of 19 questions. These questions are aimed at determining the problems and solutions of communication problems while providing care to refugee women in socio-demographic characteristics and clinical/field applications. Statistical analysis of the obtained data was carried out using SPSS for Windows 21.0 statistical package program.

Results: The average age of midwifery students is 20.92±1.75 (min 18, max 32). 89.8% of the students stated that they had communication problems during the process of caring for refugee/asylum seeker women, 76.8% of them stated that they ensured the continuity of communication by body language, 53.9% of them got help from their relatives/other patients who knew Turkish. When asked to evaluate the impact of migration on the health system in Turkey, they mostly stated that "the

Sorumlu Yazar: Aytül HADIMLI

Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye
aytul.pelik@ege.edu.tr

Geliş Tarihi: 28.06.2021– Kabul Tarihi: 16.07.2021

*Bu çalışma 19-21 Nisan 2019 tarihinde Sivas'ta düzenlenen 6. Uluslararası & 10. Ulusal Ebelik Öğrencileri Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Yazar Katkıları: A) Fikir/Kavram, B) Tasarım, C) Veri Toplama ve/veya İşleme, D) Analiz ve/veya Yorum, E) Literatür Taraması, F) Makale Yazımı, G) Eleştirel İnceleme

quality of health services decreased with the increase in workload". It has been determined that there is a significant difference between the class of the students and the number of methods they use when communicating with asylum seekers/refugees ($p<0.05$).

Conclusion: As a result of the research, it was determined that midwifery students had problems in communication due to language barriers while giving care to refugee/asylum-seeking women and they made individual efforts to solve the problem.

Key words: Midwifery, Student, Refugee, Women, Communication.

1. GİRİŞ

Tüm dünyada yaşanan politik ve ekonomik sorunlar, göçü tercihten öte bir zorunluluk haline getirmiştir. Göç kavramı içinde yer alan mülteci; politik, etnik ya da dini nedenlerle bir başka yere ya da ülkeye sığınan kişi, sığınmacı ise genellikle siyasal nedenlerle ülkesinden kaçıp başka ülkeye sığınan kişi olarak tanımlanmaktadır (1,2). Dünya çapındaki toplam mülteci sayısı 2020 yılı sonu itibarıyla 26.4 milyon olarak kaydedilmiştir. Ülkemiz gerek coğrafi konumu gerekse bölgesinde yaşanan krizler bağlamında göç hareketliliğinden en çok etkilenen ülkeler arasındadır. Türkiye, 2011'den bu yana başta Suriye olmak üzere pek çok ülkeden göç almakta, yine çoğunluğunu Suriyelilerin oluşturduğu 3.7 milyon mülteciye ev sahipliği yaparak, son 5 yıldır dünyadaki en büyük ev sahibi ülke konumunu korumaktadır (3,4). Farklı sebepler ile ülkesini terk etmek durumunda kalan mülteci/sığınmacılar, sığındıkları ülkelerde başta güvenlik ve sağlık olmak üzere birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır (5). Türkiye mültecilerin sorunlarını çözme amacıyla pek çok reform gerçekleştirmiştir. Çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği'yle (2014), göçmenler için oluşturulmuş barınma merkezlerinde/kamplarda kalan ya da kalmayan tüm kayıtlı mültecilere sağlık hizmetlerine ücretsiz erişim hakkı verilmiştir (6). Ayrıca göçmenlerin sağlık ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan Göçmen Sağlık Merkezleri'nde sağlık çalışanlarının dışında çevirmenler ve sosyal hizmet uzmanları da istihdam edilmiştir (7).

Akademik literatüre ve uluslararası raporlara göre, göçmenlerin sağlık sorunlarının başında; yetersiz beslenme, bulaşıcı hastalıklar, çocuklarda büyüme-gelişme sorunları, şiddete bağlı yaralanma, cinsel istismar, gebelik ve doğum komplikasyonları ile kronik hastalıklar gelmektedir. Sağlık hizmetine ulaşamayan ya da ulaştığında iyi iletişim kuramayan göçmenler bu sorunlar ile yaşamlarını sürdürmek zorunda kalmaktadır (7-11). Avrupa'daki göçmen nüfusun %52.4'ünü kadın göçmenler oluşturmaktadır. Mülteciler Derneği'ne (2021) göre, Türkiye'de 1.697.158 Suriyeli göçmen kadın bulunmaktadır. Bu sayı, ülkemize göç eden toplam Suriyeli nüfusun %46.2'ini oluşturmaktadır (12). Avrupa'da 2003-2016 yılları arasında göçmenler ile ilgili yapılan çalışmaların incelendiği bir sistematik derlemede, göçmenlerin en sık karşılaştıkları sağlık sorunları arasında donma (%21.9) ve yaralanmadan (%20.3) sonra jinekolojik/obstetrik problemler (%14.7) gelmektedir (10). Kadınlar, sağlık hizmetine yeterince erişememeye bağlı anne-yenidoğana ilişkin sorunların yanı sıra üreme sağlığı sorunları ve cinsiyete dayalı şiddet ile daha fazla karşı karşıya kalmaktadır (8,13).

Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması-2018 sonuçlarına göre ülkemize göç eden kadınların yüksek doğurganlık hızları ve üreme sağlığı hizmetlerinden yeterince yararlanmamaları bakım hizmetlerinin önemini ortaya koymaktadır (14). Mülteci/sığınmacıların sağlık sorunları ile ilgili yapılan araştırmalarda sağlığa erişimdeki sorunların başında iletişim engeli gelmektedir (5,10,15-17). İletişimin karşılıklı bir süreç olması nedeniyle sağlık çalışanları da hizmet sunumunda en çok iletişim problemi yaşamaktadır. Kurumda görevli sağlık çalışanlarının yanı

sıra klinik uygulamaları sırasında ebeklik öğrencileri de bu problemle karşılaşmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları bu sorun, hem hizmet kalitesini hem de öğrenme sürecini etkilemektedir. Araştırma belirtilen nedenler bağlamında ebeklik öğrencilerinin uygulamaları sırasında mülteci/sığınmacı kadınlarla iletişimde yaşadıkları güçlükleri ve iletişim becerilerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2. GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırma tanımlayıcı tipte olup, evrenini Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur (N=314). Örneklem seçme yöntemine gidilmemiş, 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılı Güz Döneminde uygulamalı eğitim alan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler örnekleme oluşturmuştur (n=254, katılım oranı %80.9).

Verilerin toplanması, 19 sorudan oluşan bir anket formu ile gerçekleştirilmiştir. Anket formunda öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile klinik uygulamaları sırasında mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verirken yaşadıkları iletişim sorunları ve çözüm önerilerini belirlemeye yönelik sorular yer almıştır.

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS for Windows 21.0 istatistik paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler ile tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Kruskal Wallis-H testi ve Bağımsız gruplarda t testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.9 ± 1.8 'dir (min:18 max:32). Öğrencilerin %33.1'i 2. sınıf, %30.3'ü 3. sınıf ve %36.6'sı 4. sınıfta öğrenim görmektedir. Öğrencilerin %97.2'sinin anadili Türkçe'dir ve %80.3'ü en az bir yabancı dil bilmektedir (Tablo 1). En çok bilinen ikinci dil İngilizce'dir (%74.4), bilinen diğer diller ise Kürtçe, Almanca, Arapça, Bulgarca ve Makedonca'dır.

Tablo 1. Ebelik bölümü öğrencilerinin sosyodemografik özellikleri

	n	%
Yaş Grubu		
18-22 yaş	235	92.5
23-27 yaş	14	5.5
28 ve üzeri	5	2.0
Sınıf		
2. sınıf	84	33.1
3. sınıf	77	30.3
4. sınıf	93	36.6
Ebelik Bölümünü İsteyerek Tercih Etme Durumu		
Evet	161	63.4
Hayır	93	36.6
Ana Dil		
Türkçe	247	97.2
Diğer	7	2.8
Ana Dil Harici Dil Bilme Durumu		
Biliyor	204	80.3
Bilmiyor	50	19.7
TOPLAM	254	100.00

Araştırmada öğrencilerin %89.8'i mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verdiği süreçte iletişim sorunu yaşadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %76.8'i beden dili, %53.9'u Türkçe bilen hasta yakınından/başka bir hastadan yardım alarak, %41.3'ü hastanede görevli çevirmenden yardım alarak, %40.6'sı diğer sağlık çalışanlarından destek alarak iletişimin sürekliliğini sağladığını belirtmiştir. Bakım verme sürecindeki memnuniyet durumları sorgulandığında %74.0'ü görevi olarak gördüğü için memnuniyet durumu belirtmeksizin bakım verdiğini ifade etmiştir. İletişim kurma dışında öğrencilerin en çok 'sağlık kurumunun kurallarına uyulmaması' nedeni ile sorun yaşadıkları ifade edilmiştir. "Mülteci/sığınmacıların sağlık sistemine etkileri var mıdır?" diye sorulduğunda öğrencilerin %60.2'si sağlık sistemini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Olumsuz etkiler içinde de en çok bildirilen iş yükü nedeni ile sağlık hizmetinin kalitesinin düşmesidir (Tablo 2).

Tablo 2. Ebelik bölümü öğrencilerinin mülteci/sığınmacı kadınlarla iletişim kurabilme durumu

	n	%
Bakım Verirken İletişim Problemi Yaşama Durumu (n=254)		
Evet	228	89.8
Hayır	26	10.2
İletişim Kurmak İçin Kullanılan Yöntemler (n=633)*		
İşaretle anlatma (Beden Dili)	195	76.8
Türkçe bilen hasta yakınından yardım isteme	137	53.9
Kurumda görevli çevirmenden yardım isteme	105	41.3
Sağlık çalışanlarından destek isteme	103	40.6
Telefondan çeviri programı kullanma	60	23.6
Öğrencinin kendi yakınından telefonla destek istemesi	33	13.0
İletişim Kurmak Dışında Yaşanılan ve Karşılaşılan Sorunlar (n=402)*		
Sağlık kurumunun kurallarına uyulmaması	133	59.1
Sağlık çalışanına güvensizlik duyulması	104	46.2
Sağlık hizmetlerinde öncelik istenmesi	93	41.3
Sağlık çalışanına şiddet uygulanması	51	22.7
Diğer	21	9.4
Bakım Vermekle İlgili Öğrencinin Memnuniyet Durumu (n=254)		
Memnun	22	8.7
Görev olarak görme	188	74.0
Memnun değil	44	17.3
Mülteci/Sığınmacıların Sağlık Sistemine Etkisine İlişkin Görüşleri (n=254)		
Olumsuz	153	60.2
Olumlu	8	3.2
Görüş bildirmeyen	93	36.6
Sağlık Sistemi Üzerinde Yaptığı Düşünülen Olumsuz Etki (n=153)		
Artan iş yükü verilen sağlık hizmetinin kalitesini düşürüyor	82	53.6
Eşit sağlık hizmeti verilemiyor	32	20.9
İletişim sorunu nedeniyle eksik hizmet veriliyor	24	15.7
Sağlık ekonomisini olumsuz etkiliyor	15	9.8

*Birden fazla yanıt veren öğrenci olmuştur.

Öğrencilerin iletişim kurarken kullandıkları yöntem sayısı ortalaması 2.82 ± 1.27 'dir (min:1 max:6) (Tablo 2). Bazı değişkenler ile öğrencilerin iletişim kurarken kullandıkları yöntem sayısı karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf ilerledikçe kullandıkları iletişim yöntemi sayısının anlamlı şekilde arttığı belirlenirken ($p < 0.05$), ebelik bölümünü isteyerek seçme ve bakım verirken memnuniyet durumları arasında anlamlı fark saptanmamıştır ($p > 0.05$) (Tablo 3).

Tablo 3. Bazı değişkenler ile mülteci/sığınmacılarla kurulan iletişim yöntemi sayısının karşılaştırılması

	n (223)*	Ort±Ss	Test	p
Sınıf				
2. Sınıf	64	2.45±1.19	F= 4.299**	0.015
3. Sınıf	73	2.90±1.16		
4. Sınıf	86	3.04±1.13		
Bölümü isteyerek seçme				
Evet	146	2.75±1.09	t= -1.232***	0.219
Hayır	77	2.97±1.54		
Bakım Vermekle İlgili Öğrencinin Memnuniyet Durumu				
Memnun	20	2.75±1.33	X ² = 1.118****	0.552
Görev olarak görme	163	2.85±1.25		
Memnun değil	40	2.67±1.32		

*En az bir iletişim yöntemi kullanan öğrenciler, **Tek yönlü varyans analizi (ANOVA), ***Bağımsız Gruplarda t Testi, ****Kruskal Wallis-H Testi

4. TARTIŞMA

Sağlık çalışanı ile hasta arasındaki iletişim, hastanın sorunlarını anlaşılır şekilde ifade etmesi ve sağlık çalışanının da karşısındaki hastayı doğru anlaması ile sağlıklı şekilde ilerleyebilir. Göç sonucu ortaya çıkan sorunların başında sağlık hizmeti sunucularının göçmen grupların sağlık ihtiyaçlarını karşılamada dil engeliyle karşılaşmaları gelmektedir (18). Araştırma sonucunda öğrencilerin %89.8'inin mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verirken iletişim sorunu yaşadığı ve çözüm için farklı yollar denediği belirlenmiştir. En sık kullanılan yöntemler işaretle anlatma (beden dili kullanma), Türkçe bilen hasta yakınından/başka bir hastadan veya kurumda görevli çevirmenden yardım isteme şeklindedir. İstanbul'da bir üniversitenin ebeklik bölümünde gerçekleştirilen, göçmenlere bakım veren öğrencilerin yaşadığı güçlüklerin araştırıldığı çalışmada %97.0 ile en sık yaşanan güçlüğün iletişim sorunu olduğu bulunmuştur (19). Benzer şekilde Akkoç ve arkadaşlarının (2017) sağlık çalışanları ile gerçekleştirdiği çalışmada iletişimde sorun yaşamamanın %61 oranında olduğu, tercümandan yardım almanın en sık, sözlük ve beden dilini kullanmanın ise diğer çözüm yolları olduğu saptanmıştır (16). Küçükkendirci ve Batı'nın (2020) Konya'da sağlık çalışanları ile yürüttükleri çalışmada iletişim problemi %72.1 olarak belirlenmiştir (20). Gönenç ve arkadaşlarının çalışmasında, göçmenlere sağlık hizmeti sunan ebelerin ve hemşirelerin %98.6'sı yaşanan en büyük sorunun dil sorunu olduğunu ifade etmişlerdir (21). Gürbüz ve Duğan'ın (2017), çalışması ise mülteciler ile gerçekleştirilmiş, kendilerine sağlık çalışanları ile iletişim sorununu nasıl çözdükleri sorulduğunda tercümandan yardım almanın en sık kullanılan çözüm yolu olduğu bulunmuştur (9). Yapılan çalışmaların sonuçları, ebe öğrencilerin mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verirken yaşadıkları iletişim sorununu ve sorunu çözmek için başvuru kaynaklarını destekler niteliktedir. Dil engeli nedeniyle yaşanan iletişim sorunu için tercüman desteği ya da hasta yakınlarından yardım alma sıklıkla başvurulan çözüm yöntemleridir.

Çalışmada, mülteci/sığınmacı kadınlarla iletişim kurma dışında yaşanan diğer sorunlar ise sağlık kurumunun kurallarına uyulmaması, sağlık çalışanına güvensizlik duyulması, hizmette öncelik istenmesi ve sağlık çalışanına şiddet uygulanması olarak belirtilmiştir. Hemşirelik öğrencileri ile gerçekleştirilen bir çalışmada öğrenciler dil probleminden sonra sıklıkla yaşadıkları sorunların kültür, hijyen/bulaşıcı hastalıklar ve güvenlik sorunları olduğunu belirtmişlerdir (22). Akkoç ve arkadaşlarının, sağlık çalışanlarının mülteci/sığınmacı hastalara

hizmet sunarken yaşadığı sorunlar ile ilgili yaptıkları çalışmada benzer olarak sağlık çalışanlarının en sık iletişim problemi yaşadıkları bunun yanı sıra hasta ve yakınları tarafından şiddete maruz bırakıldıkları, mültecilerin hastane kurallarına uymadıkları saptanmıştır (16). Kocatürk'ün araştırmasında da öğrencilerin %14.0'ı bakım sırasında şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (19). Mülteci/sığınmacı kadınların hastane kurallarına uymadığı ile ilgili olarak belirtilen sorunun, dil engeli nedeniyle yeterli bilgilendirmenin yapılamadığını düşündürmüştür.

Mülteci/sığınmacı nüfusunun artması ve sağlık kuruluşlarına artan başvuru, sağlık çalışanlarının da mülteci bireylere bakımda olumsuz tutum sergilemelerine neden olabilmektedir. Bazen olumsuz tutumlar nedeniyle tedaviye uyum güçleşmekte ya da sağlık kuruluşlarına başvuru oranları azalmaktadır (5,23). Almanya'ya göç eden Suriyeli kadınlar ile gerçekleştirilen nitel bir çalışmada kadınlar, dil engeli nedeniyle kendilerini savunmasız hissettiklerini, doktorlar tarafından genellikle ciddiye alınmadıklarını ve duygusal/kültürel yönden bakımdan memnun olmadıklarını ifade etmişlerdir (24). Ülkemizde gerçekleştirilen benzer bir çalışmada, mülteciler; hekimlerin olumsuz tutumu, sağlık personelinin olumsuz tutumu, iletişim sorunu, sağlık hizmetlerindeki olumsuzluklar ve maddi yetersizlikler temaları altında sorunlarını ifade etmişlerdir (5). Bakım verme sürecindeki memnuniyet durumları sorgulandığında öğrencilerin büyük bölümü görevi olarak gördüğü için memnuniyet durumu belirtmeksizin bakım verdiğini, %8.7'si ise memnun olduğunu ifade etmiştir. Mülteci hastalara bakım veren hemşirelik öğrencileri ile yapılan nitel çalışmada, öğrencilerin bakım vermeyi zor buldukları ancak kültüre dayalı hemşirelik eğitim programlarının bakımın kalitesini geliştirdiği belirtilmiştir (25). İletişim sorununun bakım verme ve memnuniyet durumunu olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Şanlıurfa'da Suriyeli mülteci kamplarının bulunduğu ilçelerde çalışan hemşire ve ebelerin tükenmişlik seviyesinin incelendiği bir çalışmada sağlık çalışanları yaşanan iletişim sorununu belirtmişlerdir. Ayrıca iş yükünün artmasından dolayı tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (26). Ebe ve hemşirelerin göçmen kadınlara sağlık hizmeti sunma konusundaki görüşleri ve kültürel duyarlılıklarının incelendiği bir çalışmada %97.3'ü bakım verirken zorlandığını, %28.2'si çaresizlik, %22.5'i acıma, %15.5'i ise öfke duygularının olduğunu ifade etmişlerdir (21). Avrupa'ya göçte transit noktalardan biri olan Hırvatistan ve Slovenya'daki Schengen sınırında mültecilere hizmet veren sağlık kuruluşunda çalışanlar ile yürütülen nitel çalışmada, iletişim sorununa bağlı olarak karşılıklı anlayışın zayıf olduğu ve kültürel farklılıkların engel oluşturduğu belirtilmiştir. Katılımcılar, geçiş halindeki göçmenlere temel tıbbi bakımın insan onuruna saygı gösterilerek verilmesinin altını çizmişlerdir (27). Her ne kadar artan iş yükü ve yaşanan sorunlar hizmeti olumsuz etkilese de mülteci/sığınmacıların temel insan haklarından biri olan, her koşulda yararlanılması gereken sağlık hakkına erişimi, etik kurallar bağlamında ve meslek yeminine uygun şekilde sağlanmalıdır.

Araştırmada öğrencilere göçün sağlık sistemini nasıl etkilediği hakkındaki görüşleri sorulduğunda, büyük çoğunluğu sağlık sistemi üzerindeki etkilerinin olumsuz yönde olduğunu belirtmişlerdir. En çok belirtilen olumsuzluk ise artan iş yükünün verilen sağlık hizmetinin kalitesini düşürdüğü yönündedir. Küçükkendirci ve Batı'nın çalışmasında sağlık çalışanları mülteci ve sığınmacıların iş yükünü arttırdığını, kurumu gereksiz yere kullandıklarını ve çalışma ortamını olumsuz etkilediklerini belirtmişlerdir (20). Korkmaz (2014), konu ile ilgili derlemesinde benzer şekilde sığınmacıların iş yükü fazlalığına ve bulaşıcı hastalıkların artışına

sebepler olarak sağlık sistemini olumsuz etkilediklerini ifade etmiştir (2). Portekiz’de birinci basamak sağlık çalışanlarının göçmen hastalara yönelik tutumlarının incelendiği çalışmada sağlık hizmeti üzerindeki olumsuz görüşler olmakla birlikte genel olarak olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiş ve bunun 2002 yılında kurulan Göç ve Kültürlerarası Diyalog Yüksek Komisyonu’nun çalışmalarının sonucu olduğu ifade edilmiştir (28). Sağlık çalışanlarının göçmenlere acil bakım sağlama konusundaki inançlarının ve yaşadıkları zorlukların incelendiği 11 nitel çalışmanın analizinde; kültürel yeterlilikteki zorluklar, acil bakım sunumunu desteklemeyen zayıf sağlık sistemi, sağlığın eşit sunumunda ortaya çıkan etik ikilemler ana temalar olarak belirlenmiştir. Bu sonuçlar göçün sağlık sistemi üzerindeki etkilerini vurgulaması bağlamında önemlidir (29).

Çalışmada öğrencilerin birden fazla yöntem kullanarak mülteci/sığınmacılar ile iletişim engelinin aşmaya çalıştıkları, sınıfları arttıkça kullandıkları yöntem sayısının da anlamlı olarak arttığı belirlenmiştir. Tosun ve Sinan’ın çalışmasında son sınıf hemşirelik öğrencilerinin göçmenlere bakım verirken kültürel duyarlılıklarının diğer sınıflara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (22). Bu sonuçlar öğrencilerin sınıfları ve klinik uygulama deneyimleri arttıkça iletişim becerilerinin de geliştiği şeklinde yorumlanabilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda ebek öğrencilerinin mülteci/sığınmacı kadınlara bakım verirken iletişimde sorun yaşadıkları ve sorunu çözmek için bireysel çaba gösterdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin mezuniyet sonrasında da mülteci/sığınmacı kadınlara bakım vereceği düşünülecek olursa eğitim süreçlerinin bu doğrultuda düzenlenmesi, transkültürel bakım yaklaşımlarının ders programlarına entegre edilmesi, dezavantajlı konumda olan mülteci/sığınmacı kadınların bakımında ve iletişimde hassasiyet gösterilmesi, öğrencilerin kültürel duyarlılığını arttıracak çalışmalar yapılması yanı sıra sağlık hizmet sunumunu engelleyen dil problemini ortadan kaldırmak için seçmeli yabancı dil derslerine ağırlık verilmesi önerilebilir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’ndan ve Fakülte yönetiminde izin alınarak yapılmıştır (Etik Kurul Karar Sayısı: 05/11, Protokol No: 287). Çalışmaya katılan öğrencilere çalışma öncesi açıklama yapılmış ve sözel onamları alınarak anket uygulanmıştır. Çalışmanın tüm aşamalarında Helsinki bildirgesindeki (2018) etik ilkelere uyulmuştur.

Çıkar Çatışması

Bu çalışmada yazarların çıkar çatışması durumları yoktur.

KAYNAKLAR

1. Sever, H. (2012). Sosyal öğrenme teorileri ışığında yasadışı göç ve etkileri, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 51-66.

2. Korkmaz, A. Ç. (2014). Sığınmacıların sağlık ve hemşirelik hizmetlerine yarattığı sorunlar. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(1), 37-42.
3. The UN Refugee Agency. Refugee Population Statistics Database. <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> (Erişim Tarihi: 15.07.2021).
4. Türkiye Göç Raporu 2016. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları Yayın No: 40. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2016_yiik_goc_raporu_haziran.pdf (Erişim Tarihi: 12.05.2021).
5. Önal, A., Keklik, B. (2016). Mülteci ve sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişimde yaşadığı sorunlar: Isparta ilinde bir uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 132-148.
6. Geçici Koruma Yönetmeliği 2014. Resmi Gazete tarih: 22/10/2014 No: 29153. http://www.goc.gov.tr/files/files/03052014_6883.pdf (Erişim Tarihi: 15.04.2019).
7. Diker, E. (2018). Türkiye'deki Suriyeli mültecilerle ilgili kaynakçalar: Sağlık. Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi (MIREKOC) Yayını. https://mirekoc.ku.edu.tr/wp-content/uploads/2018/10/T%C3%BCrkiyedeki_Suriyelilerle_ilgili_Kaynak%C3%A7alar_Sa%C4%9Fl%C4%B1k.pdf (Erişim Tarihi: 15.04.2019).
8. WHO/Europe 2016. Migrant Women's Health Issues: Addressing Barriers to Access to Health Care for Migrant Women With Irregular Status. Erişim: https://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0017/330092/6-Migrant-womens-health-issues-irregular-status.pdf (Erişim Tarihi: 09.05.2021).
9. Gürbüz, S., Duğan, Ö. (2017). Sığınmacılarda sağlık iletişimi: Suriyeli öğretmenler üzerine bir çalışma. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 64, 476-490.
10. Pavli, A., & Maltezou, H. (2017). Health problems of newly arrived migrants and refugees in Europe. *J Travel Med*, 24(4), 1-8.
11. Lebano, A., Hamed, S., Bradby, H., Gil-Salmerón, A., Durá-Ferrandis, E., Garcés-Ferrer, J., et al. (2020). Migrants' and refugees' health status and healthcare in Europe: a scoping literature review. *BMC Public Health*, 20, 1039.
12. Mülteciler Derneği. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi: 10.06.2021).
13. Schilling, T., Rauscher, S., Menzel, C., Reichenauer, S., Müller-Schilling, M., Schmid, S., et al. (2017). Migrants and refugees in Europe: Challenges, experiences and contributions. *Visc Med*, 33, 295-300.
14. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2019). 2018 Türkiye nüfus ve sağlık araştırması Suriyeli göçmen örnekleme, temel bulgular. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı ve TÜBİTAK, Ankara, Türkiye.
15. Lamb, C. F., & Smith, M. (2002). Problems refugees face when accessing health services. *N S W Public Health Bull*, 13(7), 161-163.
16. Akkoç, S., Tok, M., Hasırıpı, A. (2017). Mülteci ve sığınmacı hastalara sağlık hizmeti sunulurken sağlık çalışanlarının yaşadığı sorunlar. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 4(1), 23-27.
17. Chuah, F., Tan, S. T., Yeo, J., Legido-Quigley, H. (2018). The health needs and access barriers among refugees and asylum-seekers in Malaysia: a qualitative study. *Int J Equity Health*, 17, 120.
18. İldan Çalım, S., Kavlak, O., Sevil, Ü. (2012). Evrensel bir sorun: Göç eden kadınların sağlığı ve sağlık hizmetlerinde yaşanan dil engeli. *Sağlık ve Toplum*, 22(2), 11-19.

19. Kocatürk, A. A. (2019). Göç ve ebelik öğrencilerinin yaşadığı güçlükler. 6. Uluslararası 10. Ulusal ebelik öğrencileri kongresi tam metin kitabı, Sivas. ISBN NO: 978-605-7902-13-9.
20. Küçükkendirici, H., Batı, S. (2020). Konya’da sağlık çalışanlarının mülteci ve sığınmacılara bakış açısının değerlendirilmesi. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 28-39.
21. Gönenç, İ. M., Göktaş, M., Dursun, R. A., Çökelek, F., Ercan, N., Şahin, D. (2018). Opinions and cultural sensitivities of midwives and nurses about providing health care to women seeking asylum. *Journal of Human Sciences*, 15(2), 683-696.
22. Tosun, B., Sinan, Ö. (2020). Knowledge, attitudes and prejudices of nursing students about the provision of transcultural nursing care to refugees: A comparative descriptive study. *Nurse Educ Today*, 85, 104294.
23. Yağmur, Y., Aytekin, S. (2018). Mülteci Kadınların Üreme Sağlığı Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(1), 56-60.
24. Kikhia, S., Gharib, G., Sauter, A., Vincens, N. C. L., Loss J. (2021 Feb). Exploring how Syrian women manage their health after migration to Germany: results of a qualitative study. *BMC Womens Health*, 21(1), 50.
25. Evgin, D., Muz, G. (2020). Nursing students learning to care for refugee patients: a qualitative study. *Int Nurs Rev.* 00, 1-8.
26. Eriş, H., Havlioğlu, S., Küçüközkan S., (2017). Suriyeli mülteci kamplarının bulunduğu ilçelerde çalışan hemşire ve ebelerin tükenmişlik seviyesi: Şanlıurfa örneği. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 3(3), 326- 339.
27. Žagar, M., Pavlič, D. R., Švab, I., Maksuti, A., Ilić, B., Smrekar, M., et al. (2019). Through health workers’ eyes: a qualitative study of health service provision for migrants at Schengen border. *Int J Equity Health*, 18(1), 1-9.
28. Dias, S., Gama, A., Cargaleiro, H., & Martins, M. O. (2012). Health workers’ attitudes toward immigrant patients: a cross-sectional survey in primary health care services. *Hum Resour Health*, 10(1), 1-6.
29. Harrison, H. L., Daker-White, G. (2019). Beliefs and challenges held by medical staff about providing emergency care to migrants: an international systematic review and translation of findings to the UK context. *BMJ Open*, 9(7), e028748.